

MANIFEST

Investeren in sociale firma's. Een oproep aan de gemeente Amsterdam

11 december 2012

Onze boodschap: Versterk de participatie van kwetsbare Amsterdammers

Dat kan, er zijn goede mogelijkheden om de participatie van kwetsbare groepen duurzaam in Amsterdam te verankeren, én het kan op termijn tegen lagere kosten voor het sociale domein!

En wel met de volgende uitgangspunten:

- de huidige dagbesteding/participatie projecten kunnen ook met beperktere middelen nog worden versterkt (zie bijlage 1). Deze vormen van ondersteuning moeten gehandhaafd blijven!
- er zijn bedrijven - sociale firma's - die met kwetsbare doelgroepen producten en diensten leveren waar de markt om vraagt: geef hen de ruimte. Dit manifest richt zich hierop.

Ruimte geven aan sociale firma's kan door:

- geef al bestaande sociale firma's de mogelijkheid om te offrenen bij de inkoop; neem als Gemeente Amsterdam, haar stadsdelen en diensten de belemmerende regels weg bij de aanbesteding en geef veel meer prioriteit aan het werken op basis van Social Return;
- ondersteun waar mogelijk het oprichten van meer van deze sociale firma's en/of daar waar mogelijk het omvormen van bestaande dagbesteding projecten tot sociale firma's;
- zet een investeringsfonds op voor sociale firma's zodat kleine en middelgrote sociale firma's kunnen groeien

Meest concrete stap: de Gemeente vormt samen met De Omslag en enkele sociale firma's een werkgroep die de verschillende stappen nader verkent en hierover actief adviseert

In dit manifest werken we dit nader uit.

Sociale firma's in Amsterdam

Op dit moment loopt een verkennend onderzoek naar sociale firma's in Amsterdam, uitgevoerd door KPMG Plexus. Dit onderzoek definieert sociale firma's als particuliere bedrijven, waarbij de ondernemer voor eigen rekening en risico een bedrijf voert dat met haar producten of diensten concurrerend is op de markt en waarvan een substantieel deel van de medewerkers een afstand tot de arbeidsmarkt heeft. Het bedrijf haalt minstens de helft van haar omzet uit commerciële activiteiten en investeert eventuele winst in de verdere ontwikkeling van de organisatie.

Volgens KPMG zijn er in Amsterdam tien bedrijven die volgens deze definitie als sociale firma kunnen worden geclassificeerd. Daarnaast zijn er nog tientallen projecten die producten en diensten leveren. Hiertoe behoren o.a.:

- sorteerwerk;
- werk in de groenvoorziening;
- kwekerij;
- afvalverwerking en kringloopwinkels;
- schoonmaak en opruimwerkzaamheden;
- onderhoud en mutatiebeheer
- beheer van multifunctionele accommodaties
- parkmanagement
- toezicht en beveiliging
- buurtbeheer;
- landbouw
- beheer fietsenstallingen;
- catering, restaurants, brouwerij.

Samen kunnen zij prima diensten en producten leveren tegen marktconforme prijzen.

Om de vraag naar beschutte werkplekken tegen lagere kosten te kunnen beantwoorden zullen de bestaande sociale firma's overleefd moeten blijven en waar mogelijk verder moeten groeien. Daarnaast zullen er veel meer sociale firma's in diverse marktsegmenten moeten worden opgestart.

Wat is nu nodig?

A. Vernieuw inkoopbeleid van de gemeente

Versterk bestaand Social Return beleid van de Gemeente

Niet alleen de relatief gemakkelijk bemiddelbare mensen inzetten, maar ook leerwerkplekken creëren voor de moeilijk bereikbare doelgroepen¹:

- **aanbestedingsregels aanpassen** zodanig dat sociale firma's meer kans hebben om te offrenen, of voor hen juist een aparte positie ("perceel") aanmaken. Zo kan bij inkoop/aanbesteding welke niet onder Europese regels valt ook in de voorselectie gekozen worden om met sociale firma's te gaan werken, of hen in ieder geval uit te nodigen om een offerte uit te brengen. Bij grotere projecten die onder de Europese aanbestedingsregels vallen is dat niet mogelijk. Wel is het onder bepaalde voorwaarden mogelijk om kleinere "percelen" af te splitsen die speciaal gericht zijn op het MKB of op een sociale firma of de sociale werkvoorziening;
- **evenwichtig beleid** Een beleid dat overheden en publieke organisaties dwingt om bij aanbestedingsprocedures niet alleen naar het financiële aspect te kijken, maar ook naar maatschappelijke criteria. Dus niet de goedkoopste krijgt het contract, maar degene die de beste oplossing biedt voor het algemeen belang. Hierbij is het van belang om niet alleen te kijken naar de directe kosten van een product of dienst maar ook de, soms indirecte, effecten op de samenleving mee te nemen in de afwegingen.

¹ Volgens de Leidraad Social Return uit 2011 (pagina 2) worden sociale en maatschappelijke activeringsplekken uitgesloten bij het invullen van de social return verplichting. Hoewel deze plekken niet meer als zodanig bestaan, lijkt het er op dat men juist wil voorkomen dat bedrijven niet gaan werken met mensen die al op andere wijze een gesubsidieerde vorm van arbeid verrichten. Wij pleiten er juist voor dat bedrijven juist ook deze groep een vorm van werk biedt en met de voor hen noodzakelijke begeleiding. Wellicht kan het subsidie deel dan lager worden (afhankelijk van de problematiek van de doelgroep en de soort opdracht).

- **uitbreiding door creatieve invulling:** hier liggen diverse mogelijkheden:
 - onderaannemerschap van sociale firma's bij grote aanbestedingen (als directe onderaannemer of indirect als leverancier aan de hoofdaannemer);
 - "adoptie van sociale firma door de aannemer": aannemer wordt "ambassadeur" en/of biedt concrete support zodat de sociale firma zich verder ontwikkelt; etc.
 - inzetten van de sociale firma's in andere projecten of bedrijfsonderdelen van de leverancier: bijvoorbeeld: bij levering van ICT apparatuur zegt de leverancier toe dat zijn bedrijfsrestaurant wordt uitbesteed aan een sociale firma;
 - het toedelen van extra punten bij een inschrijving wanneer een proportioneel deel van het werk wordt ondergebracht bij een sociale firma
 - het afkopen van de Social Return verplichting door het storten van de 5 % verplichting in een op te richten investeringsfonds (zie ook 3.2.)
 - Gratis diensten aan sociale firma's (bijvoorbeeld juridisch advies, marketing ondersteuning).
 - Leveranciers vragen om met hun klanten afspraken over Social Return te maken.

Concrete stappen:

- laat **De Omslag samen met een aantal bestaande sociale firma's adviseren bij het opstellen van het bestek** bij nieuwe aanbestedingen
- **vorm werkgroep van afdeling voor Social Return, Inkoop gemeente, DWZS, en sociale firma's en De Omslag** waarin; a) nieuwe creatieve oplossingen worden bedacht en uitgewerkt; b) toezicht op implementatie
- de sociale firma's maken (in samenwerking met De Omslag en de gemeente) **een handzaam overzicht** waarin de producten die de sociale firma's leveren of kunnen leveren staan beschreven: dit online overzicht wordt door zowel Social Return als Inkoop gemeente actief gebruikt.

Zoek actief naar producten en diensten van sociale firma's bij Inkoop

Ga ook bij kleinere inkoop contracten (onder de drempel van de Europese aanbestedingsregels) vaker sociale firma's inhuren.

Dat kan dan door:

- structureel na te gaan of er voor een bepaald product of dienst een sociale firma kan worden gevonden die tegen dezelfde kosten kwalitatief goed werk levert
- waar mogelijk de opdracht splitsen in percelen voor het MKB zodat een deel van het werk door sociale firma's kan worden geleverd
- ook na te gaan of er niet kan worden "inbesteed" in plaats van "uitbesteed" juist waar duidelijk is dat sociale firma's vergelijkbare goede producten en diensten aanbieden als regulier leveranciers.

Concrete stappen:

- **vorm werkgroep waarin bestaand beleid en best practices worden onderzocht**
- **onderzoek de juridische verankering:** er is nog weinig jurisprudentie op dit terrein;
- **stel beleidsplan op** met concrete doelstellingen

B. Versterk sociale firma's

Grotere sociale firma's hebben vooral opdrachten nodig. Dat kan door de hiervoor genoemde maatregelen.

gerichte ondersteuning kleinere firma's

Kleinere sociale firma's hebben ook versterking nodig om succesvol als onderneming te functioneren:

- opstellen van een goede businesscase: bedrijfsvoering, marketing
- investeerders

Concrete stappen:

- gebruik inzichten KPMG Plexus om sociale firma's te **ondersteunen bij opstellen van business case**
- bepaal op basis daarvan welke sociale firma's potentieel succesvol zijn, maak voor hen een **investeringsfonds** (samen met particuliere fondsen/banken; het kan ook gevuld worden door bedrijven die hun Social Return verplichtingen willen afkopen)

versterk samenwerking tussen sociale firma's

In de praktijk blijkt dat grotere firma's mogelijkheden hebben om gericht medewerkers en cliënten in te zetten van kleinere sociale firma's. Deze mogelijkheden moeten sociale firma's gezamenlijk verkennen. De verantwoordelijkheid ligt hier in eerste instantie bij hen zelf.

Concrete stap

- De gemeente kan wel met een gerichte projectsubsidie een extra investering bieden om dit te versnellen.

C. Pak andere knelpunten aan

Sociale firma's zijn succesvol in het activeren en ondersteunen van kwetsbare groepen naar participatie en werk. Maar opmerkelijk is dat de instroom van nieuwe cliënten afneemt. Oorzaak zijn de bezuinigingen op toeleiding vanuit de zorg, DWI en UWV. Zonder instroom: geen uitstroom naar werk: dus blijft de Gemeente samen met de sociale firma's belanghebbende bij een goede instroom.

Concrete stap:

- investeer opnieuw in de toeleiding van de doelgroep door een sociaal bemiddelingsbureau op te zetten
- of laat de sociale firma's dit zelf doen en draag bij aan de opstartkosten hiervan

Ondertekend door de volgende Sociale Firma's en instellingen/organisaties:

Brouwerij De Prael	dhr. A.Kooij
Combiwel	dhr. H. Zuiver
De Locatie	dhr. M. Hoekstra
De Volksbond	mevr. C. Salvador
Goodwillcentre Leger des Heils	dhr. H. Dijkstra
HVO-Querido	mevr. A. Schaaij
Radar Uitvoering	dhr. R. Dijkhuis
Raphaëlstichting / lambe	dhr. R. Bakker
Roads, onderdeel van Arkin	dhr. L. van Borssum Waalkes
Stichting De Regenboog Groep	dhr. H. Wijnands
Stichting De Waterheuvel	dhr. W. Reitsma
Stichting Landzijde	dhr. J. Hoek Spaans
Stichting Werkwijs, Sweet Store	mevr. J. Hetterschij
Streetcornerwork	dhr. R. de Bood
The Color Kitchen Amsterdam	merv. E. Postma
Zone 3	dhr. M. Heuzenveldt

Bijlage: breed investeren in participatie van kwetsbare groepen blijft noodzakelijk.

De afgelopen jaren heeft de Gemeente Amsterdam zeer succesvol geïnvesteerd in de maatschappelijke participatie van kwetsbare groepen. Daardoor hebben veel mensen uit de doelgroep een zinvolle dagbesteding gevonden waardoor zij ook meer zijn gaan deelnemen aan de samenleving. Met deze aanpak is tegelijkertijd ook veel maatschappelijke overlast voorkomen: zo is de overlast van dak- en thuislozen op straat fors afgenomen. Door forse bezuinigingen op het gemeentelijk re-integratie budget zijn de financiële middelen van de gemeente om dit beleid voort te zetten afgenomen. De decentralisatie van Begeleiding uit de AWBZ naar de gemeente vermindert de financiële mogelijkheden nog meer.

Wij vinden dat het succes van het gevoerde beleid niet verloren moet gaan. Daartoe zien wij hoofdlijnen van beleid:

- a. Werk samen met ons als aanbieders om te blijven investeren in het aanbod voor de meest kwetsbare groepen. Wij zijn bereid om in onderlinge afstemming te zorgen voor een zo passend en zo divers mogelijk aanbod, voor meer mensen, tegen zo laag mogelijke kosten
- b. werk met ons samen in onze strategie waarin wij waar mogelijk als sociale firma's concurrerende producten en diensten leveren. Ondersteun ons, maar vooral: koop waar mogelijk onze goede diensten en producten in zodat wij met minder (of soms zelfs geen) overheidssubsidie zinvolle participatie mogelijkheden aan de doelgroep kunnen blijven bieden en kunnen uitbreiden

Beide onderdelen hangen samen: voor zeer kwetsbare mensen is een vorm van zeer laagdrempelige gesubsidieerde dagbesteding een eerste stap. Een deel van hen kan doorgroeien naar andere vormen van dagbesteding zoals de sociale firma's.

Het eerste punt wordt verder uitgedragen door aanbieders die op dit moment al subsidieafspraken met de gemeente hebben. Dit manifest gaat vooral over het tweede punt: de sociale firma's.